

KVALITETSDEKLARATION

Bevattning och dränering av jordbruksmark 2023

Ämnesområde

Jord- skogsbruk, fiske

Statistikområde

Jordbrukets struktur

Produktkod

JO0112

Referenstid

2023

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	4
1.2.4 Redovisningsgrupper	4
1.2.5 Referenstider	4
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	5
2.2.1 Urval	5
2.2.2 Ramtäckning	5
2.2.3 Mätning	5
2.2.4 Bortfall	6
2.2.5 Bearbetning	6
2.2.6 Modellantaganden	6
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	6
3 Aktualitet och punktlighet	6
3.1 Framställningstid	6
3.2 Frekvens	6
3.3 Punktlighet	6
4 Tillgänglighet och tydlighet	6
4.1 Tillgång till statistiken	6
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	6
4.3 Presentation	6
4.4 Dokumentation	7
5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	7
5.1 Jämförbarhet över tid	7
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	7
5.3 Sammanvändbarhet i övrigt	7
5.4 Numerisk överensstämmelse	7
Allmänna uppgifter	7
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	7
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	7
C Bevarande och gallring	8
D Uppgiftsskyldighet	8
E EU-reglering och internationell rapportering	8
F Historik	8
G Kontaktuppgifter	9

Statistikens kvalitet

1 Relevans

Bevattning och möjlighet att bevattna jordbruksmark är en viktig komponent i jordbruket, framför allt vid odling av vissa grödor såsom potatis, grönsaker och jordgubbar. Sedan 2003 har möjligheten att bevattna, faktiskt bevattnad areal samt bevattningsmetoder och bevattningskällor undersökts på olika sätt och i olika omfattning. Detta har skett i samband med de Strukturundersökningar som görs utifrån EU-direktiv med vissa års mellanrum. Betydelsen av bevattningsmöjligheter ökar också i takt med de vädervariationer som varit under de senaste åren.

All åkermark behöver en god dränering för att kunna fungera bra till jordbruksproduktion. Vissa marker är naturligt dränerade medan andra behöver anlagda diken för att kunna användas för odling. Självdränerande mark är mark som är så pass genomsläpplig att den inte behöver några dränerande åtgärder för att ge goda förutsättningar för växtodling. Täckdikning är det vanligaste sättet att dränera åkermark när behovet finns. Det innebär att rör grävs ner och för bort vatten från jorden till stamledningar och vidare till brunnar, vattendrag eller öppna diken. Behovsdränerad mark är mark med enstaka dräneringsledningar på utsatta delar. Systemtäckdikad mark är mark med dräneringsledningar i regelbundet mönster över hela arealen.

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med statistiken är att beskriva situationen avseende bevattning och bevattningsmöjligheter i jordbruket samt situationen avseende dräneringsförhållanden i jordbruket. Statistiken tas fram för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2018/1091.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Statistiken används av såväl europeiska som svenska myndigheter och beslutsfattare, samt av branschorganisationer, forskare, studenter, media och allmänhet.

1.2 Statistikens innehåll

Statistiken redovisar den areal jordbruksmark som kan och har bevattnats, vilka metoder och källor som använts för bevattning samt en del information om tekniska parametrar i samband med bevattning. Vidare redovisar statistiken areal åkermark som är tillfredsställande dränerad samt åkermark som är systemtäckdikad.

1.2.1 Objekt och population

Målpopulationen för undersökning om bevattning och dränering är samma som målpopulationen i Lantbruksregistret (LBR), se nedan. Arealerna som redovisas är alltså de som finns på företag i LBR.

Med jordbruksföretag avses en inom jordbruk, skötsel av lantbruksdjur eller trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning. Med företagare avses den person som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten på jordbruksföretaget.

Målpopulationen för LBR utgörs av de jordbruksföretag som i juni 2023 uppfyllde något av följande kriterier:

- brukade mer än 2,0 hektar åkermark, eller
- brukade sammanlagt minst 5,0 hektar jordbruksmark, eller
- bedrev yrkesmässig trädgårdsodling omfattande minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal, eller
- bedrev yrkesmässig trädgårdsodling omfattande minst 200 kvadratmeter växthusyta, eller
- innehade en djurbesättning i juni 2023 som omfattade - minst 10 nötkreatur, eller - minst 10 suggor, eller - minst 50 grisar, eller - minst 20 får och lamm, eller - minst 1 000 höns (inklusive kycklingar).

1.2.2 Variabler

Följande variabler redovisas

- Areal jordbruksmark som kan bevattnas
- Antal jordbruksföretag som kan bevattna jordbruksmarken
- Genomsnittligt bevattnad areal jordbruksmark 2021-2023
- Areal jordbruksmark som har bevattnats 2023
 - o Totalt
 - o Per gröda
- Antal jordbruksföretag som har bevattnat jordbruksmarken 2023
- Areal bevattnad jordbruksmark efter bevattningsmetod
- Andel bevattningsvolym efter bevattningskälla
- Andel företag som under 2023 använt vatten från en sjö, damm, tank eller annat vattenmagasin som lagrat vatten från vintersäsongen.
- Andel företag som utfört reparation och underhållsarbete på bevattningsanläggning senaste tre åren
- Andel jordbruksföretag med bevattningsanläggning efter hur man mäter vattenåtgången
- Andel jordbruksföretag med bevattningsanläggning efter styrning av anläggningen
- Andel jordbruksföretag efter betalning av vattnet
- Areal åkermark som är tillfredsställande dränerad
- Areal åkermark som är systemtäckdikad

1.2.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av totaler, deltotaler och andelar.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas uppdelat på Produktionsområden (PO8) samt för hela Sverige.

1.2.5 Referenstider

Statistiken avser 2023

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i resultaten bedöms som god. Undersökningarna har haft hög svarsfrekvens och en stor andel av objekten har ingått i urvalet. Vissa uppgifter kan för jordbrukarna varit svåra att besvara men har då imputerats.

2.2 Osäkerhetskällor

I denna statistik förekommer täckningsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel. Av dessa fel torde i första hand bortfallsfelen och mätfel påverka tillförlitligheten i statistiken.

2.2.1 Urval

I samband med Strukturundersökningen som genomfördes i juni 2023 ställdes frågan om hur stora arealer jordbruksmark jordbruksföretagen hade utrustning och möjlighet att bevattna. Dessutom ställdes tre frågor till ett urval av jordbruksföretagen avseende dränering. Det var samma urval som gjordes för sysselsättningsdelen i Strukturundersökningen.

Till hösten gjordes sedan ett separat urval av de jordbrukare som i sommarundersökningen svarat att man kunde bevattna sin jordbruksmark. Urvalet var stratifierat efter hur mycket jordbruksmark man angivit att man kunde bevattna.

2.2.2 Ramtäckning

Övertäckning förekommer inte, medan undertäckning förekommer om uppdateringen av jordbruksföretag i rampopulationen inte har blivit komplett. Rampopulationen utgörs av LBR. Ramen för 2023 års undersökning består av LBR 2022 kompletterat med information från framför allt Jordbruksverkets register över arealbaserade stöd 2023 (IAKS) och Centrala nötkreatursregistret 2023 (CDB). Andra källor som har använts för uppdatering av rampopulationen är till exempel resultat från mellanliggande statistiska undersökningar samt Jordbruksverkets register över produktionsplatser för djur och SCB:s företagsregister.

2.2.3 Mätning

Mätfel består av inlämnade uppgifter som inte speglar verkliga förhållanden. Under inhämtningen och bearbetningen av data gjordes kontinuerliga kontroller av insamlade värden, både gentemot tidigare inlämnade värden och genomsnittliga värden för respektive variabel. Mätfelet går inte att kvantifiera i denna undersökning, men är troligtvis förhållandevis litet eftersom uppgifterna vi frågar efter i de flesta fall är tydliga för jordbrukaren. Mätfel bestående av felaktigt ifyllda värden bedöms däremot vara litet, då data granskats i flera steg under insamling och bearbetning.

Pappersblanketterna har registrerats genom optisk läsning, men jordbruksföretagaren har också möjlighet att besvara enkäten på internet, vilket drygt 73 % valt att göra för Strukturundersökningen och cirka 65 % för bevattningsundersökningen.

2.2.4 Bortfall

Svarsbortfallet i Strukturundersökningen var ungefär 5 %. Utöver detta tillkommer partiellt bortfall då respondenten inte svarat på vissa delar av undersökningen. Resultaten har korrigerats för detta genom imputering av svar på obesvarade frågor. Efter imputering anses inte svarsbortfallet ha någon inverkan på resultatet. Imputering görs även på objektsbortfallet.

För bevattningsundersökningen var bortfallet cirka 11 %. Dessutom finns ett partiellt bortfall som har imputerats. För de som inte svarat på undersökningen alls har uppräkningsfaktorer korrigerats.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel kan förekomma men bedöms inte påverka resultatet i stort. Fel kan dock förekomma på enskilda företag.

2.2.6 Modellantaganden

-

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Statistiken utgör slutliga skattningar av samtliga målstorheter. Någon preliminär statistik publiceras inte.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

16 månader

3.2 Frekvens

Statistik om dränering har publicerats avseende 2013 och 2016. Officiell statistik avseende bevattning har inte publicerats tidigare.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades den 20 november 2024 i enlighet med publiceringsplanen för Sveriges officiella statistik.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken publiceras i Jordbruksverkets [statistikdatabas](#) och som en statistikrapport på Jordbruksverkets webbplats <http://www.jordbruksverket.se/statistik>.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

För tillgång till ytterligare statistik och specialbearbetningar av materialet görs förfrågningar till Jordbruksverkets statistikenhet (se kontaktuppgifter nedan).

4.3 Presentation

Statistiken presenteras i form av tabeller, figurer och kommenterande text.

4.4 Dokumentation

Denna kvalitetsdeklaration samt Statistikens Framställning utgör dokumentation av undersökningen.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

För bevattningsdelen är endast ett fåtal uppgifter tillgängliga för tidigare år. För dessa bedöms jämförbarheten vara god. Observera dock att arealer som har bevattnats fram till 2020 samlades in för juni föregående år till och med maj innevarande år. För 2023 avser de kalenderåret 2023.

Uppgifterna avseende dränering har publicerats tidigare avseende 2013 och 2016. Metoderna för insamling har varierat och skillnader kan helt eller delvis vara en effekt av metodförändringarna.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan de olika redovisningsgrupperna är god.

5.3 Sammanvändbarhet i övrigt

Statistiken är jämförbar med annan officiell statistik producerad av Jordbruksverket. Definitioner av till exempel olika typer av arealer är jämförbara. Jämförbarheten torde även vara god med motsvarande statistik från övriga EU-länder. Det finns dock vissa skillnader mellan hur vissa arealtyper definieras i Sverige respektive i materialet det som redovisas till EU. I Sverige räknas till exempel energiskog, fruktträd och plantskoleväxter som åkermark. I redovisningen till EU ingår fruktträd och plantskoleväxter i permanenta grödor och är en del av jordbruksmarken. Merparten av energiskogen räknas som skogbevuxen mark och ingår därmed inte i jordbruksmark enligt EU.

5.4 Numerisk överensstämmelse

-

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken ingår i Sveriges officiella statistik (SOS).

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB-FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs.

Vid behandling av personuppgifter, det vill säga information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning (2016/679).

C Bevarande och gallring

Jordbruksverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för gallring och arkivering av material som används för produktion av statistik. Enligt 19 § lagen om den officiella statistiken (2001:99) ska statistikansvarig myndighet gallra uppgifter som inte längre behövs för sitt ändamål.

Jordbruksverket bedömer att de enkätuppgifter som samlats in under den period som Jordbruksverket varit statistikansvarig myndighet ännu behövs för publicering av tidsserier och kvalitetskontroller i nuvarande publiceringar. Inga beslut om gallring har därför fattats.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99), förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100) och Statens jordbruksverks föreskrifter om statistisk undersökning av strukturen i jordbruket (SJVFS 2023:1).

E EU-reglering och internationell rapportering

Denna statistik regleras av:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2018/1091 av den 18 juli 2018 om integrerad statistik över jordbruksföretag och om upphävande av förordningen (EG) nr 1166/2008 och (EU) nr 1337/2011.

Regleringarna innebär att stora delar av den statistik som publiceras i denna statistikrapport även rapporteras till EU-kommissionen (Eurostat).

F Historik

Sedan många år tillbaka genomförs i Sverige varje år statistiska undersökningar för att redovisa jordbrukets struktur. Sedan 2003 har vissa uppgifter om bevattnade arealer inhämtats i samband med Strukturundersökningarna. Dessa har dock inte publicerats i någon samlad eller officiell form.

Täckdikning och dränering i jordbruket har undersökts sedan slutet av 1800-talet. Täckdikningens omfattning följdes med stort intresse i flera jordbruksräkningar mellan 1920 och 1950-talet men har under andra halvan av 1900-talet endast undersökts 2 gånger. Mellan 1927 och 1951 undersöktes täckdikningen vid jordbruksräkningarna och då definierades jordbruksföretag som brukande minst 0,25 hektar mark. 1973 och 1981 definierades jordbruksföretag av brukande av minst 2 hektar mark. 1973 undersöktes täckdikningen i samband med jordbruksinventeringen och 1982 i samband med de objektiva skördeuppskattningarna.

Resultaten bygger på en urvalsundersökning som genomfördes i samband med Strukturundersökningen under sommaren 2023. Under 2013 och 2016 genomfördes mer omfattande nationella undersökningar avseende dränering i jordbruket. Upplägget på hur undersökningarna genomfördes har inte varit exakt densamma vilket kan påverka jämförelserna mellan de olika åren.

G Kontaktuppgifter

Typ	Uppgift
Statistikansvarig myndighet	Statens jordbruksverk
Kontaktinformation	Anders Grönvall
E-post	statistik@jordbruksverket.se
Telefon	036-15 57 91